

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

15. mai 2019*

Eelotsusetaotlus – Riigiabi – Mõiste „liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest antav abi“ – Elektrivaldkonnas üldhuviteenuste osutajate hüvitamise meetmed – Mõiste „abi, mis kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust“ ja „kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi“ – Mõiste „valikuline eelis“ – Üldist majandushuvi pakkuv teenus – Avaliku teenindamise kohustuste täitmisega kaasnevate kulude hüvitamine

Kohtuasjas C-706/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Lietuvos vyriausiasis administracinis teismase (Leedu kõrgeim halduskohus) 7. detsembri 2017. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 18. detsembril 2017, menetluses

AB „Achema“,

AB „Orlen Lietuva“,

AB „Lifosa“

versus

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (VKEKK),

menetluses osalesid:

Lietuvos Respublikos energetikos ministerija,

UAB „Baltpool“

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president M. Vilaras (ettekandja), kohtunikud K. Jürimäe, D. Šváby, S. Rodin ja N. Piçarra,

kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: osakonnajuhataja M. Aleksejev,

arvestades kirjalikku menetlust ja 6. novembri 2018. aasta kohtuistungil esitatut,

* Kohtumenetluse keel: leedu.

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- AB „Achema“, AB „Orlen Lietuva“ ja AB „Lifosa“, esindajad: *advokatas* G. Balčiūnas, *advokatė* V. Radvila, *avvocato* E. Righini, *avvocato* G. Catti De Gasperi, ja *avocate* C. Cluzel,
- UAB „Baltpool“, esindajad: A. Smaliukas ja E. Junčienė,
- Leedu valitsus, esindajad: R. Krasuckaitė, D. Stepanienė, R. Dzikovič ja D. Kriaučiūnas,
- Euroopa Komisjon, esindajad: P. Němečková, D. Recchia ja A. Steiblytė,

olles 17. jaanuari 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotluses palutakse esiteks tõlgendada ELTL artikli 107 lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses, mille pooled on ühelt poolt AB „Achema“, AB „Orlen Lietuva“ ja AB „Lifosa“ ning teiselt poolt Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (riiklik energiakontrolli ja hindade komisjon, edaspidi „VKEKK“), seoses VKEKK 11. oktoobri 2013. aasta otsusega nr O3-442, millega kehtestati 2014. aastaks üldhuviteenustele mõeldud eelarvevahendite summa ja nende teenuste hinnad (edaspidi „vaidlusalune otsus“).

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 55), põhjendused 46 ja 50 on sõnastatud järgmiselt:

„(46) Käesoleva direktiivi põhinõue on arvestamine avalike teenuste osutamise nõuetega ning seetõttu on tähtis, et käesolevas direktiivis käsitletaks kõigis liikmesriikides järgitavaid ühiseid miinimumstandardeid, milles arvestatakse tarbijakaitse, varustuskindluse, keskkonnakaitse ja samaväärse konkurentsitaseme eesmäärke kõigis liikmesriikides. On oluline, et avalike teenustega seotud nõudeid saaks tõlgendada riiklikul tasandil, võttes arvesse riiklikke tingimusi ja järgides ühenduse õigusakte.

[...]

(50) Avaliku teenusega seotud nõudeid, sealhulgas universaalteenusega seotud nõudeid ja neist tulenevaid ühiseid miinimumstandardeid on vaja veelgi tugevdada, et tagada kõikidele tarbijatele, eelkõige kaitsetumatele tarbijatele võimalus konkurentsist ja õiglastest hindadest kasu saada. Avaliku teenuse nõuded tuleks määratleda riigi tasandil, võttes arvesse siseriiklikke tingimusi; liikmesriigid peaksid siiski austama ühenduse õigust. [...]“.

- 4 Direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikes 2 on ette nähtud:

„Liikmesriigid võivad asutamislepingu asjakohaseid sätteid, eelkõige [ELTL] artiklit [106] täielikult arvesse võttes ja üldist majandushuvi silmas pidades kehtestada elektrisektori ettevõtjatele avalike teenuste osutamise kohustused, mis on seotud turvalisusega, sealhulgas varustuskindlusega, tarnete korrapärasuse, kvaliteedi ja hinnaga ning keskkonnakaitsega, sealhulgas energiatõhususe, taastuvate energiaallikate ja kliimakaitsega. Need kohustused peavad olema selgelt määratletud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja kontrollitavad ning tagama ühenduse elektriettevõtjatele võrdse juurdepääsu liikmesriikide tarbijaskonnale. Seoses käesolevas lõikes nimetatud varustuskindluse, energiatõhusust edendava nõudluse juhtimise ja keskkonnakaitse ning taastuvate energiaallikate eesmärkide täitmisega võivad liikmesriigid rakendada pikaajalist planeerimist, võttes arvesse kolmandate isikute võimalusi võrgule juurde pääseda.“

Leedu õigus

Õigusnormid elektrivaldkonna üldhuviteenuste kohta

- 5 20. juuli 2000. aasta elektrienergiaseaduse nr VIII-1881 (Elektros energetikos įstatymas n° VIII-1881; *Žin.*, 2000, n° 66-1984; 17. jaanuari 2012. aasta seaduse nr XI-1919 järgses redaktsioonis; edaspidi „elektrienergiaseadus“) artikli 2 lõige 51 määratleb „elektrivaldkonna üldhuvi“ kui tegevuse või tegemata jätmise selles valdkonnas, mis on otse või kaudselt seotud riigi julgeolekuga energiasektoris ja/või avaliku julgeolekuga, elektrivõrgu toimimise julgeolekuga, selle valdkonna negatiivse mõju vähendamisega keskkonnale, energiaallikate mitmekülgseks muutmisega ja muude säästliku arengu eesmärkidega, mis on selles seaduses ette nähtud.
- 6 Elektrienergiaseaduse artikli 2 lõikes 52 on sätestatud esiteks, et elektrivaldkonna üldhuviteenused on teenused, mida osutavad ettevõtjad, ja teiseks, et Leedu valitsus või tema määratud asutus koostab loetelu nendest teenustest ja määratleb nende teenuste osutajad ning osutamise tingimused kooskõlas üldiste nõuetega, mis on sätestatud selle seaduse artiklis 74, ning kooskõlas selle valdkonna üldhuvidega.
- 7 Nimetatud seaduse artikli 74 lõikes 1 on määratletud tegevus või tegemata jätmine, mis võib olla seotud elektrivaldkonna üldhuviteenustega, ning selle lõikes 2 pannakse Leedu valitsusele ülesandeks koostada elektrivaldkonna üldhuviteenuste loetelu ja määratleda nende teenuste osutamise tingimused.
- 8 Sama seaduse artikli 74 lõikes 4 on sätestatud, et Leedu valitsus või tema määratud asutus võib panna ettevõtjatele kohustuse osutada elektrivaldkonna üldhuviteenuseid, tingimusel, et neid ettevõtjaid nende õiguste ja kohustuste seisukohast ei diskrimineerita.
- 9 Elektrienergiaseaduse artikli 74 alusel võeti vastu Leedu Vabariigi valitsuse 18. juuli 2012. aasta korraldusega nr 916 heaks kiidetud üldhuviteenuste osutamise korra kirjeldus (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas n° 916 „Dėl viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“; *Žin.*, 2012, n° 88-4609, 18. detsembri 2013. aasta korralduse nr 1216 järgses redaktsioonis; edaspidi „korraldus nr 916“).
- 10 Sellele korraldusele lisatud kirjelduse punktides 7–7.6 on sätestatud:
- „7. Üldhuviteenused on:
- 7.1 taastuvenergia tootmine ja tasakaalustamine;

7.2 elektri tootmine elektri ja soojuse koostootmisjaamades, kui need jaamad varustavad soojusega kaugküttesüsteeme ning primaarenergia sääst on selline, et elektri ja soojuse koostootmist võib pidada tõhusaks;

7.3 elektri tootmine määratud elektrijaamades, mille eesmärk on tagada elektrivarustuskindlus;

7.4 reservvõimsuse tagamine määratud elektrijaamades, mille tegevus on vajalik riikliku elektrivarustuskindluse tagamiseks;

7.5. elektritootmisvõimsuse arendamine, mis on strateegilise tähtsusega, et tagada elektrisüsteemide julgeolek ja usaldusväärsus või riigi energiaalane sõltumatus;

7.6. elektrisektoris strateegiliste projektide elluviimine elektrivarustuskindluse parandamiseks, luues võrkudevahelised ühendused teiste riikide elektrisüsteemidega ja (või) ühendades Leedu Vabariigi elektrisüsteemi teiste liikmesriikide elektrisüsteemidega“.

11 Nimetatud korraldusele lisatud kirjelduse punktides 8–8.3 on sätestatud:

„8. Üldhuviteenuseid osutavad järgmised isikud:

8.1 elektritootjad, [...] kes toodavad elektrit taastuvatest energiaallikatest;

8.2. tootjad, kellele on riik pannud ülesandeks osutada [käesoleva lisa] punktides 7.2–7.4 käsitletud üldhuviteenuseid;

8.3. isikud, kes on määratud energiaalase sõltumatuse riiklikus strateegias, selle rakenduskavas või -programmides ja (või) valitsuse otsustes, et nad osutaksid [käesoleva lisa] punktides 7.5 ja 7.6 käsitletud üldhuviteenuseid“.

12 Korraldusele nr 916 lisatud kirjelduse punktides 11 ja 11¹ on sätestatud:

„11. Enne jooksva aasta 1. septembrit kinnitab valitsus energiaministri ettepanekul tulevasteks kalendriaastadeks isikud, kes osutavad [lisatud kirjelduse] punktides 7.2–7.6 käsitletud üldhuviteenuseid, [lisatud kirjelduse] punktides 7.5 ja 7.6 käsitletud projektid ja subsideeritud elektri tootmismahu üldhuviteenuste osutajatele.

11¹. [Lisatud kirjelduse] punktis 7.2 käsitletud üldhuviteenuseid osutatakse allpool toodud tingimustel.

11¹.1. Avalik tarnija, võttes arvesse nende tarbijate elektrivajadusi, kellele kohaldatakse riigi poolt saabuvaks kalendriaastaks määratud elektrihindasid ja riigi poolt saabuvaks kalendriaastaks asjaomasele tootjale kehtestatud subsideeritud elektri tootmise mahtu, pakub hiljemalt jooksva aasta 15. novembriks elektritootjatele, kes pakuvad [lisatud kirjelduse] punktis 7.2 käsitletud üldhuviteenust, saabuva kalendriaasta igakuised kogused subsideeritud elektrit, mida ostetakse kütteperioodi iga kuu kohta ning mida need elektritootjad räägivad läbi avaliku tarnijaga hiljemalt 30 päeva jooksul selle kättesaamisest, võttes arvesse saabuva aasta soojusenergia vajadusi ning nõuet säilitada elektri ja soojuse koostootmise tõhusust. Subsideeritud elektri müügi lepingud elektritootjate ja avaliku tarnija vahel, kus kehtestatakse subsideeritud elektri kogus, mida kavatsetakse osta kütteperioodi iga kuu kohta, tuleb sõlmida enne jooksva aasta 31. detsembrit;

[...]“.

Õigusnormid elektrivaldkonna üldhuviteenuste rahastamise kohta

- 13 Elektrienergiaseaduse artikli 74 lõike 3 kohaselt määrab Leedu valitsus isiku, kelle ülesanne on hallata ja jagada elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud eelarvevahendeid (edaspidi „vahendite haldaja“).
- 14 Leedu Vabariigi valitsuse 19. septembri 2012. aasta korraldus nr 1157, millega kehtestatakse elektrisektoris üldhuviteenustele eraldatud summade haldamise korra kirjeldus (Vyriausybės nutarimas n° 1157 „Dėl viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Žin.*, 2012, n° 113-5704, 19. detsembri 2012. aasta korralduse nr 1537 järgses redaktsioonis; edaspidi „korraldus nr 1157“), kehtestab reeglid elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendite kogumise, nende haldamise ja nende jagamise kohta elektrivaldkonna üldhuviteenuste osutajate vahel.
- 15 Korralduse nr 1157 punktis 4.6 on sätestatud, et vahendite haldaja peab olema üksus, mida riik otseselt või kaudselt kontrollib.
- 16 Leedu Vabariigi valitsuse 7. novembri 2012. aasta korraldusega nr 1338 elektrivaldkonnas üldhuviteenuste rahastamiseks suunatud vahendite haldaja määramise kohta (Vyriausybės nutarimas n° 1338 „Dėl viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administratoriaus paskyrimo“, *Žin.*, 2012, n° 130-6560) määrati UAB „Baltpool“ määramata tähtjaks vahendite haldajaks.
- 17 Üldreeglina koguvad põhi- ja jaotusvõrguettevõtjad elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud summad lõpptarbijatelt, edastades need vahendite haldajale, kes kannab need üle elektrivaldkonna üldhuviteenuste osutajatele, võttes nendest maha oma halduskulude katmiseks mõeldud summa.
- 18 Elektrienergiaseaduse artikli 9 lõike 1 punkti 7 alusel kehtestab avalik-õiguslik asutus VKEKK nii elektrivaldkonna üldhuviteenuste hindade arvutamise meetodi kui ka need hinnad, mis kehtestatakse igaks aastaks, võtteks arvesse nimetatud aasta elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendite vajadust ja ootuspärast elektritarbimist.
- 19 VKEKK kinnitas oma 28. septembri 2012. aasta otsusega nr O3-279 elektrivaldkonna üldhuviteenuste hinnatingimused, mille põhjal kinnitati 2014. aasta elektrivaldkonna üldhuviteenuste hinnad.
- 20 VKEKK kehtestas vaidlusaluse otsusega 2014. aastaks elektrivaldkonna üldhuviteenuste osutaja igale grupile eraldatud vahendite täpsed summad ja elektrivaldkonna üldhuviteenuste tasumäärad, mida lõpptarbijad pidid maksma.

Õigusnormid taastuvatest energiaallikatest elektri tootmise kohta

- 21 12. mai 2011. aasta Leedu Vabariigi taastuvaid energiaallikaid käsitleva seaduse nr XI-1375 (Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo n° XI-1375, *Žin.*, 2011, n° 62-2936, 17. jaanuari 2013. aasta seaduse nr XII-169 järgses redaktsioonis) artiklis 20 „Taastuvate energiaallikate kasutamise soodustamine elektri tootmiseks“ on lõigetes 1–3 ja 6 sätestatud:

„1. Taastuvatest energiaallikatest elektri tootmine ja selle tasakaalustamine kujutavad endast üldhuviteenust. Riik määratleb üldpõhimõtted, menetluse ja tingimused, mida kohaldatakse käesoleva seaduse ning valitsuse kehtestatud menetluse alusel kehtestatud kindlaksmääratud hindade tasumisele ning taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri müügile, kinnitades üldhuviteenuste osutamise korra kirjelduse ja taastuvatest allikatest energia tootmise edendamise tingimuste kirjelduse.

2. Taastuvatest energiaallikatest elektri tootmist julgustatakse kooskõlas valitsuse kehtestatud üldhuviteenuste menetlusega, tasudes erinevuse tootjale kehtestatud kindlaksmääratud hinna ja selle tootja poolt valitsuse kehtestatud korra alusel müüdud elektri hinna vahel, millest viimane ei saa olla madalam eelneva kuu elektrituru keskmisest hinnast, mis arvutati [VKEKK] kehtestatud menetluse alusel.

3. Kindlaksmääratud hinnad kehtestatakse ning vähemalt 10kW võimsusega elektrijaamade toetuskvoodid jagatakse hankemenetluses, et saavutada käesoleva seaduse artikli 13 lõikes 3 toodud eesmärgid. Valitsus kehtestab ja kinnitab kuni 10kW võimsusega elektrijaamade toetuskvoodid, hankemenetluste piirkonnad ja toetuskvootide jagamise tingimused. Eraldi hankemenetlused korraldatakse piirkondlikku elektrivõrku ühendamiseks igale tootjate grupile [VKEKK] kehtestatud tähtaegadel, kuid hiljemalt 180 päeva pärast tootja taotlust korraldada hankemenetlus kindla tootjate grupi ja piirkonna kohta. Kõik tootjad, kes on allkirjastanud artikli 14 lõikes 11 osutatud sooviavalduse ja esitanud käesoleva seaduse artikli 14 lõikes 13 toodud tootja kohustuste täitmise garantii, võivad hankemenetluses osaleda. [VKEKK] kehtestab kolme kuu kohta maksimaalse kindlaksmääratud hinna. Hankemenetluse võidab osaleja, kes märkis kõige madalama soovitud kindlaksmääratud hinna, võttes arvesse, et hankemenetluse piirkonna tootmispari maksimaalne võimsus ei saa ületada 40% maksimaalsest soojusenergia tootmisvõimsusest selles piirkonnas, mida võib ühendada. [...]

[...]

6. [VKEKK] hindab maksimaalselt kord kolme kuu jooksul erinevate taastuvenergiaallikate elektritootmisvõimsuste arengut, võttes arvesse jooksva kalendriaasta tegelikult toodetud elektrikogust, tegutsevate elektrijaamade liidetud mahtu ja kavandatavate elektrijaamade liidetud mahtu. Kindlaksmääratud hindade maksimaalsed summad vaadatakse läbi erinevate taastuvate energiaallikate tootmisvõimsuse arengu hindamise põhjal ja selle kooskõla põhjal riikliku taastuvenergia tegevuskavaga. Kindlaksmääratud hindade maksimaalseid läbivaadatud summasid kohaldatakse üksnes tootjatele, kelle elektrijaamad on saanud loa toota elektrit pärast nende hindade jõustumise kuupäeva.“

- 22 Nende õigusnormide kohaselt sõlmivad esiteks taastuvaid energiaallikaid käsitleva seaduse artikli 20 lõikes 3 sätestatud hankemenetluse võitnud taastuvenergia tootjad lepingud elektrit ostvate ettevõtjatega, st põhi- ja jaotusvõrguettevõtjatega. Teiseks hüvitatakse nendele ettevõtjatele selles raamistikus ostetud elektri turustamisel tekkinud kahjum vahendite haldaja poolt, kes kasutab selleks elektrivaldkonna üldhuviteenusteks mõeldud vahendeid.
- 23 Nimetatud õigusnormide kohaselt hüvitatakse põhi- ja jaotusvõrguettevõtjatele taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri toodangu tasakaalustamiseks tekkinud kulu samuti nendest vahenditest.

Õigusnormid elektri ja soojuse koostootmisjaamades elektri tootmise kohta

- 24 Korralduse nr 916 kohaselt kujutab koostootmisjaamades, st elektri ja soojuse koostootmisjaamades toodetud elekter endast elektrivaldkonna üldhuviteenust, tingimusel et need jaamad tarnivad soojusenergiat küttesüsteemidele ja koostootmist võib pidada tõhusaks.
- 25 Vastavalt Leedu Vabariigi energiaministri 24. novembri 2009. aasta korraldusele nr 1-219, millega kiidetakse heaks eeskirjad elektri ostmiseks soojuse ja elektri koostootjatelt (Elektros energijos supirkimo iš bendrų šilumos ir elektros energijos gamintojų taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymu n° 1-219, Žin., 2009, n° 140-6160), peavad tootjad, kes soovivad neid elektrivaldkonna üldhuviteenuseid pakkuda, esitama oma taotlused energiaministrile.

- 26 Leedu valitsus kinnitab energiaministri ettepanekul tulevaseks kalendriaastaks nende ettevõtjate loetelu, kelle ülesandeks on neid elektrivaldkonna üldhuviteenuseid pakkuda, ja kehtestab selle raames toodetud maksimaalse elektrikoguse.
- 27 Seejärel teeb avalik elektritarnija saabuvaks kalendriaastaks neid elektrivaldkonna üldhuviteenuseid pakkuvatele elektritootjatele ettepaneku ja räägib nendega läbi igakuise ostetava elektrikoguse, kusjuures elektri ja soojuse koostootmisjaamades elektrivaldkonna üldhuviteenustena toodetud elektri ostulepingud peavad olema allkirjastatud jooksva aasta 31. detsembriks. Nende lepingute alusel saavad elektrivaldkonna üldhuviteenuste pakkujad kompensatsiooni selle elektri alusel, mida nad tootsid ja tarnisid elektrivõrkudes, ületamata ettenähtud mahtu, ning selle summa tasub neile vahetult vahendite haldaja.

Õigusnormid elektrivarustuskindluse kohta

- 28 AB „Lietuvos energijos gamyba“ filiaal „Lietuvos Elektrinė“ määrati 2014. aastaks elektrivarustuskindlust puudutava üldhuviteenuste pakkujaks.
- 29 22. novembri 2013. aasta otsusega nr O3-703, mis puudutab Leedu Vabariigi elektritootmist ja Lietuvos Elektrinė toodetud elektri ostuhinna kehtestamist, kehtestas VKEKK selle ostuhinna 2014. aastaks ning see hind jagunes kaheks osaks, mis vastas muutuvkuludele ja püsikuludele.

Õigusnormid NordBalti projekti kohta

- 30 12. juuni 2012. aasta Leedu Vabariigi elektrivõrgu Euroopa elektrivõrkudega integreerimise seaduse nr XI-2052 (Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas įstatymas n° XI-2052, *Žin.*, 2012, n° 68-3465) artiklis 3 on sätestatud, et Leedu elektrivõrgu Euroopa elektrivõrkudega täieliku integreerimise tagamiseks algab Leedu Vabariigi elektrivõrgu ühenduse Rootsi Kuningriigi elektrivõrguga ekspluateerimine 2015. aastal.

- 31 Selle seaduse artikli 6 lõikes 3 on sätestatud:

„Leedu Vabariigi elektrivõrgu integreerimist Euroopa elektrivõrkudega rahastatakse [elektrivaldkonna üldhuviteenustele] mõeldud vahenditest kooskõlas elektrienergiaseaduses kehtestatud menetlusega; selle integreerimise osaliseks rahastamiseks on samuti võimalik kasutada Euroopa Liidu toetusi vastavalt seaduses ette nähtud tingimustele, sh abi, mis on antud energeetikaprojektidele 2014–2020. aasta liidu mitmeaastase finantsraamistiku alusel, ja (või) muid seaduslikult saadud vahendeid.“

- 32 NordBalti projektiga seotud elektrivaldkonna üldhuviteenuste osutamine anti võrguettevõtjale AB „Litgrid“.

Õigusnormid päikeseenergiajaamade käitajatele makstavate hüvitiste kohta

- 33 17. jaanuari 2013. aasta Leedu Vabariigi taastuvaid energiaallikaid käsitleva seaduse artiklite 2, 11, 13, 14, 16, 20 ja 21 muutmise ja täiendamise seaduse rakendusseaduse nr XII-170 (Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 2, 11, 13, 14, 16, 20, 21 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo įgyvendinimo įstatymas n° XII-170, *Žin.*, 2013, n° 12-561) artikli 3 lõike 3 kohaselt loetakse elektrivaldkonna üldhuviteenustega seotud kulude hulka kulud sellistele päikeseenergiajaamade arenguprojektidele, mille load arendada elektri tootmisvõimsusi taastuvatest energiaallikatest, ehitades selliseid elektri jaamu, ei olnud enne algsetes õigusnormides sätestatud tähtaega rakendatud või mida ei olnud pikendatud.

- 34 Nende õigusnormide kohaselt on isikutel, kes arendasid päkseenergia elektrijaamade projekte, mis on 2013. aastal toimunud seadusemuudatuse tõttu vaidluse all, võimalus taotleda Leedu valitsuse asutatud kompensatsioonikomisjonilt, et see määraks hüvitise summa, mis tuleb neile tasuda enne 1. veebruari 2013 tehtud kulutuste eest. Vahendite haldaja kannab selle hüvitise vahetult üle neile isikutele.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 35 Põhikohtuasja kaebuse esitajad on Leedus registreeritud äriühingud, kes käitavad eelkõige elektri ja soojuse koostootmisjaamu, milles toodetud elektrit tarbivad nad ise oma vajadusteks või tarnivad seda piirkonnas tegutsevatele juriidilistele isikutele. Nad ostavad puuduva elektri sõltumatutelt tarnijatelt.
- 36 Põhikohtuasjas käsitletud liikmesriigi õigusnormide kohaselt peavad põhikohtuasja kaebuse esitajad kandma elektrivaldkonna üldhuviteenuste kulu. Tasumisele kuuluvad summad arvutatakse nende enda toodetud või tarnijatelt ostetud ja nende enda majanduslikeks vajadusteks tarbitud elektrihulga alusel.
- 37 VKEKK määras vaidlustatud otsusega 2014. aastaks erinevatele elektrivaldkonna üldhuviteenustele määratud vahendid ja tasude summa, mida peavad tasuma elektri lõpptarbijad ja teatud elektritootjad, sh põhikohtuasja kaebuse esitajad.
- 38 11. novembril 2013 esitasid põhikohtuasja hagejad Vilniaus apygardos administracinis teismasele (Vilniuse piirkondlik halduskohus, Leedu) kaebused vaidlustatud otsuse punktide 1.2–1.4, 1.7, 2 ja 3 tühistamiseks.
- 39 Nad vaidlustavad selle otsuse viitega selle osalisele õigusvastasusele, kuna see on osa riigiabi kavast, mis kehtestati elektrivaldkonna üldhuviteenuseid puudutavate õigusnormidega ja mida rakendati ilma Euroopa Komisjoni sellest eelnevalt teavitamata, rikkudes ELTL artikli 108 lõikes 3 kehtestatud kohustust. Lisaks leiavad nad, et tasude summa on ülemäärane ja õigusvastane.
- 40 9. veebruari 2016. aasta otsusega jättis Vilniaus apygardos administracinis teismas (Vilniuse piirkondlik halduskohus) nende kaebuse rahuldamata.
- 41 23. veebruaril 2016 esitasid nad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismasele (Leedu kõrgeim halduskohus) nõude tühistada 9. veebruari 2016. aasta kohtuotsus ja teha otsus nende esimeses astmes esitatud kaebuse kohta. Lisaks palusid nad esitada Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel eelotsusetaotluse.
- 42 Põhikohtuasja vastustaja VKEKK ja huvitatud kolmandad isikud Lietuvos Respublikos energetikos ministerija (Leedu energiaministeerium) ning Baltpool palusid jätta põhikohtuasja kaebuse esitajate nõuded rahuldamata.
- 43 Selles kontekstis on eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimusi seoses sellega, kas elektrivaldkonna üldhuviteenuste ja nende rahastamise teatud osasid tuleb lugeda riigiabiks ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Eelkõige puudutavad need küsimused nimetatud sättes kasutatud mõistet „riigi ressursid“ ja tingimusi, mis tulenevad 24. juuli 2003. aasta kohtuotsusest Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415).
- 44 Neil asjaoludel otsustas Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Leedu kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„Kas 2014. aastal kehtinud õigusraamistikku, mis käsitleb elektrivaldkonna üldhuviteenuste osutamist ja rahastamist (hüvitamist) („elektrivaldkonna üldhuviteenuste kava“) – kehtestatud Leedu elektrienergiaseaduse, Leedu taastuvaid energiaallikaid käsitleva seaduse, Leedu elektrisüsteemi Euroopa elektrisüsteemidega integreerimise seaduse, Leedu taastuvaid energiaallikaid käsitleva seaduse

artiklite 2, 11, 13, 14, 16, 20 ja 21 muutmise ja täiendamise seaduse rakendusseaduse ning nende seaduste rakendamiseks võetud õigusaktidega, sealhulgas elektrivaldkonna üldhuviteenuste osutamise korraga (heaks kiidetud [...] korraldusega nr 916), elektrivaldkonna üldhuviteenustele eraldatud summade haldamise korra kirjeldusega (heaks kiidetud [...] korraldusega nr 1157) [...] –, või selle osa tuleb pidada riigiabiks (riigiabikavaks) [ELTL] artikli 107 lõike 1 tähenduses, sealhulgas:

1. Kas käesoleva kohtuasja asjaolude korral tuleb ELTL artikli 107 lõiget 1 tõlgendada nii, et elektrivaldkonna üldhuviteenustele eraldatud summasid tuleb pidada riigi ressurssideks?
2. Kas ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kui võrguettevõtjatele (ettevõtjatele) pannakse kohustus osta elektritootjatelt elektrit kindlaksmääratud hinnaga (tariifiga) ja/või elektrienergia tasakaalustamise kohustus ning selle kohustuse tõttu võrguettevõtjate kantud kahjud hüvitatakse summadest, mida saab seostada riigi ressurssidega, siis ei peeta seda riigi ressurssidest elektritootjatele antud riigiabiks?
3. Kas ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et käesoleva kohtuasja asjaolude korral tuleb (või ei tule) järgmisi toetusi pidada valikuliseks ja/või toetusteks, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust: strateegilise tähtsusega projekte (nt NordBalt) ellu viivale ettevõtjale antud toetus; sellistele ettevõtjatele antud toetus, kellele on tehtud ülesandeks tagada teataval perioodil elektrivarustus; toetus, millega hüvitatakse turutingimustest tulenenud kahjud, mida sellised isikud nagu kõne all olevad päikeseenergiajaamade arendajad on tegelikult kandnud, kuna riik keeldus võetud kohustuste täitmisest (riigisiseste õigusnormide muutmise tõttu); ettevõtjatele (võrguettevõtjatele) antud toetus, mille eesmärk on hüvitada tegelikud kahjud, mis tulenevad kohustusest osta elektrivaldkonna üldhuviteenuseid osutavatelt elektritootjatelt elektrit kindlaksmääratud hinnaga ja tasakaalustada elektrienergiat?
4. Kas ELTL artikli 107 lõiget 1 koostoimes ELTL artikli 106 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et käesoleva kohtuasja asjaolude korral tuleb kõnealust elektrivaldkonna üldhuviteenuste kava (või selle osa) pidada vastavaks 24. juuli 2003. aasta [kohtuotsuse] Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg [C-280/00, EU:C:2003:415] punktides 88–93 sätestatud kriteeriumidele?
5. Kas ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et käesoleva kohtuasja asjaolude korral tuleb elektrivaldkonna üldhuviteenuste kava (või selle osa) käsitada sellisena, et see kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 45 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellise üldhuviteenuste korra nagu elektrivaldkonna üldhuviteenused rahastamiseks mõeldud vahendid kujutavad endast selle sätte tähenduses riigi ressursse.
- 46 Alustuseks tuleb meenutada, et ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses „riigiabiks“ kvalifitseerimine eeldab, et on täidetud järgmised neli tingimust: peab esinema riigi sekkumine või sekkumine riigi ressursside kaudu; see sekkumine peab suutma kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust; see peab andma selle saajale valikulise eelise ning peab kahjustama või ähvardama kahjustada konkurentsi (17. märtsi 1993. aasta kohtuotsus Sloman Neptun, C-72/91 ja C-73/91, EU:C:1993:97, punkt 18; 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Association Vent De Colère! jt, C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 15, ja 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus ENEA, C-329/15, EU:C:2017:671, punkt 17).

- 47 Sellega seoses tuleb märkida, et selleks, et eeliseid saaks lugeda ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses „abiks“, peavad need ühest küljest olema vahetult või kaudselt antud riigi ressurssidest ja teisest küljest peavad need olema riigile omistatavad (19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus *Association Vent De Colère!* jt, C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 16, ja 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus *ENEA*, C-329/15, EU:C:2017:671, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 48 Meetme riigile omistatavuse hindamiseks tuleb esmalt analüüsida, kas ametivõimud on osalenud asjaomase meetme võtmises (19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus *Association Vent De Colère!* jt, C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 17, ja 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus *ENEA*, C-329/15, EU:C:2017:671, punkt 21).
- 49 Nagu ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 5–34, on põhikohtuasjas nii erinevad elektrivaldkonna üldhuviteenused kui ka nende rahastamise kord vastu võetud riigi poolt erinevate seaduste ja valitsuse korraldustega. Neid tuleb seega lugeda riigile omistatavaks; pealegi ei ole ükski huvitatud pooltest seda omistatavust vaidlustanud.
- 50 Teiseks, et määrata kindlaks, kas eelis on antud otse või kaudselt riigi ressurssidest, tuleb märkida, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt hõlmab ELTL artikli 107 lõikes 1 esitatud keeld lisaks riigi poolt vahetult või riigi ressurssidest antud abile ka neid eeliseid, mida antakse riigi poolt abi haldamiseks määratud või asutatud avalik-õigusliku või eraõigusliku isiku kaudu (22. märtsi 1977. aasta kohtuotsus *Steinike & Weinlig*, 78/76, EU:C:1977:52, punkt 21; 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus *Association Vent De Colère!* jt, C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 20, ja 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus *ENEA*, C-329/15, EU:C:2017:671, punkt 23).
- 51 Nimelt ei ole liidu õiguse kohaselt lubatav, et ainuüksi asjaolu, et asutatakse iseseisvaid institutsioone, kes vastutavad abi andmise eest, võimaldaks kõrvale hoida riigiabi eeskirjadest (16. mai 2002. aasta kohtuotsus *Prantsusmaa vs. komisjon*, C-482/99, EU:C:2002:294, punkt 23, ja 9. novembri 2017. aasta kohtuotsus *komisjon vs. TV2/Danmark*, C-656/15 P, EU:C:2017:836, punkt 45).
- 52 Ühtlasi nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et meede, mis seisneb eelkõige energia ostukohustuses, võib kuuluda „abi“ mõiste alla, kuigi see ei too kaasa riigi ressursside ülekandmist (vt selle kohta 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus *Association Vent De Colère!* jt, C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 19, ja 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus *ENEA*, C-329/15, EU:C:2017:671, punkt 24).
- 53 ELTL artikli 107 lõike 1 hõlmab kõiki rahalisi vahendeid, mida avalik sektor võib reaalselt ettevõtjate toetamiseks kasutada, sõltumata sellest, kas need vahendid kuuluvad või ei kuulu püsivalt riigi vahendite hulka. Isegi juhul, kui asjaomasele abimeetmele vastavad summad ei ole alaliselt riigikassa valduses, piisab asjaolust, et need on pidevalt avaliku kontrolli all ja seega pädevate riigiasutuste käsutuses, et kvalifitseerida need „riigi ressurssideks“ (19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus *Association Vent De Colère!* jt, C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 21, ja 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus *ENEA*, C-329/15, EU:C:2017:671, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 54 Euroopa Kohus on täpsemalt otsustanud, et liikmesriigi õigusnormidega kehtestatud kohustuslikest maksetest tulenevaid summasid, mida hallatakse ja jaotatakse vastavalt samadele õigusnormidele, tuleb käsitada riigi vahenditena ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses isegi siis, kui neid haldavad üksused, mis ei ole avaliku võimu organid (2. juuli 1974. aasta kohtuotsus *Itaalia vs. komisjon*, 173/73, EU:C:1974:71, punkt 35, ja 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus *Association Vent De Colère!* jt, C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 25).
- 55 Sellega seoses on otsustavaks asjaolu, et sellised üksused olid olnud liikmesriigi poolt volitatud riigi ressursse haldama ning neile ei olnud pelgalt kehtestatud ostukohustust, mida nad pidid täitma oma rahalistest vahenditest (vt selle kohta 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus *Essent Netwerk Noord* jt,

C-206/06, EU:C:2008:413, punkt 74; 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Association Vent De Colère! jt, C-262/12, EU:C:2013:851, punktid 30 ja 35, ning 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus ENEA, C-329/15, EU:C:2017:671, punktid 26 ja 30).

- 56 Siinses asjas nähtub Euroopa Kohtu toimikust, et elektrivaldkonna üldhuviteenuseid iseloomustavad järgmised asjaolud.
- 57 Esmalt kehtestatakse lõpptarbijatele selle korra alusel kohustus maksta põhi- ja jaotusvõrguettevõtjatele tasu, mis moodustab osa elektri hinnast ja mis tõstab selle hinda ning mille konkreetse summa tarbitud kilovatt-tunni pealt on kehtestanud VKEKK, tuginedes elektrienergiaseaduse artikli 9 lõike 1 punktile 7. Seda korda kohaldatakse ka elektritootjatele, kes tarbivad enda toodetud elektrit ühtlasi oma tarbeks, ning nad peavad tasuma VKEKK kehtestatud tasu tarbitud kilovatt-tunnilt, mis erineb lõpptarbijatele kohaldatud tasust.
- 58 Niisiis ilmneb eelotsusetaotlusest, et VKEKK võtab nende tasude kindlaksmääramisel arvesse iga asjaomase aasta kohta elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendite vajadusi selle perioodi kohta ning elektrikogust, mida kavandatakse tarbida samal perioodil.
- 59 Sellel alusel põhi- ja jaotusvõrguettevõtjate poolt kogutud summad kantakse seejärel üle vahendite haldajale, keda peab riik korralduse nr 1157 punkti 4.6 alusel otseselt või kaudselt kontrollima, nagu märkisid põhikohtuasja pooled ja Leedu valitsus kohtuistungil. Nende summade põhjal peab vahendite haldaja arvutama elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendid ja jagama need erinevate elektrivaldkonna üldhuviteenuste osutajate vahel, võttes sellest maha maksimaalselt 500 000 Leedu litti (LTL) (ligikaudu 145 000 eurot) aastas, mis peab tema tegevuskulud katma.
- 60 Seega kannab vahendite haldaja need vahendid erinevatele elektrivaldkonna üldhuviteenuste osutajatele, kelle nimed on Leedu valitsus vastavalt korraldusele nr 916 lisatud kirjelduse punktile 11 kinnitanud, välja arvatud taastuvatest energiaallikatest elektri tootjad, kelle valib VKEKK välja toetuskvootide pakkumismenetluste järel.
- 61 Sellel alusel saavad põhi- ja jaotusvõrguettevõtjad kasu elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahenditest, et hüvitataks lisakulud, mis neil on tekkinud kohustusest osta elektrit, mis on toodetud taastuvatest energiaallikatest, ja tasakaalustada seda.
- 62 Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et elektrivaldkonna üldhuviteenuste osutajatele üle kantud vahenditega tuleb hüvitada kohustused, mille riik on elektrivaldkonna üldhuviteenuste raames neile pannud.
- 63 Seetõttu tugineb elektrivaldkonna üldhuviteenuste kord ühest küljest mitmele kohustusele, mis on pandud nii ettevõtjatele kui ka lõpptarbijatele, ja teisest küljest riigi poolt otseselt või kaudselt kontrollitud asutuse sekkumisele, kes on ainus elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendeid haldav asutus.
- 64 Niisiis, põhi- ja jaotusvõrguettevõtjad koguvad elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendeid kõigilt elektri lõpptarbijatelt, ilma et seaduslikult oleks võimalik sellest erandit teha. Selline maksekohustus, mis on kehtestatud elektrivaldkonna üldhuviteenuste korras, on seega laadilt kohustuslik makse. Lisaks peavad need võrguettevõtjad selle korra alusel ostma elektrivaldkonna üldhuviteenuseid erinevatelt tarnijatelt, ilma et neilgi oleks võimalus sellest kohustusest vabaneda.
- 65 Võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktis 54 esitatud kohtupraktikat, võib selliseid vahendeid käsitada riigi ressursidena ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses isegi siis, kui neid haldavad üksused, mis ei ole riigi organid.

- 66 Lisaks jagatakse elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendid nende osutajate vahel vastavalt elektrivaldkonna üldhuviteenuste korrale sellise riigi kontrolli all oleva asutuse poolt, kellel vastavalt Euroopa Kohtule esitatud toimikule ei ole mingit kaalutusõigust nende vahendite kindlaksmääramise ja sihtotstarbega seoses. Nimelt on korralduses nr 1157 ja riigiasutuse VKEKK otsustes täpselt kindlaks määratud kord, kuidas arvutada elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendeid, mis tuleb elektrivaldkonna üldhuviteenuste osutajatele maksta. Sellest asjaolust ilmneb, et nende vahendite jagamisel peab rangelt järgima selles korras toodud tingimusi, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 32.
- 67 Seetõttu jäävad neil asjaoludel elektrivaldkonna üldhuviteenusteks mõeldud vahendid riigi kontrolli alla.
- 68 Euroopa Kohus on juba märkinud, et lisakulude hüvitamise mehhanismi, mille rahastamise tagavad kõik riigi territooriumil elektri lõpptarbijad ja mille kohaselt sel viisil kogutud maksutulud jagab ja jaotab vastavalt liikmesriigi õigusaktidele avalik-õiguslik asutus toetusesaajatest ettevõtjate vahel, tuleb käsitada riigipoolse või riigi ressursside kaudu sekkumisena ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses (vt selle kohta 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Association Vent De Colère! jt, C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 37, ja 22. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus Elcogás, C-275/13, ei avaldata, EU:C:2014:2314, punkt 30).
- 69 Lisaks erineb põhikohtuasjas käsitletud olukord nendest, milles Euroopa Kohus otsustas, et riigi ressursside kaudu sekkumiseks ei saa pidada erakapitalil põhinevatele elektrimüügiettevõtjatele pandud kohustust osta kindlaksmääratud miinimumhindadega taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrit, kuna see ei too kaasa mingit riigi ressursside otsest ega kaudset üleminekut seda liiki elektrit tootvatele ettevõtjatele (vt selle kohta 13. märtsi 2001. aasta kohtuotsus PreussenElektra, C-379/98, EU:C:2001:160, punkt 59, ja 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Association Vent De Colère! jt, C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 34).
- 70 Nimelt on sellistes olukordades Euroopa Kohus märkinud, et eraõiguslikud ettevõtjad ei olnud liikmesriigi poolt volitatud riigi ressursse haldama, vaid neile oli kehtestatud ostukohustus, mida nad pidid täitma oma rahalistest vahenditest (vt selle kohta 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus Essent Netwerk Noord jt, C-206/06, EU:C:2008:413, punkt 74, ja 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Association Vent De Colère! jt, C-262/12, EU:C:2013:851, punkt 35).
- 71 Siinses asjas näib esiteks, et vahendite haldajal on volitus hallata kõigile elektri lõpptarbijatele pandud kohustuslikku tasu, mis kujutab endast riigi ressursse, ja teiseks, et põhi- ja jaotusvõrguettevõtjatele pandud kohustust omandada elektrivaldkonna üldhuviteenuseid hüvitatakse sellega, et neile ettevõtjatele kantakse üle elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendid.
- 72 Seetõttu tuleb esimesele küsimusele vastata, et ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellise üldhuviteenuste korra nagu elektrivaldkonna üldhuviteenused rahastamiseks mõeldud vahendid kujutavad endast selle sätte tähenduses riigi ressursse.

Teine küsimus

- 73 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kui põhi- ja jaotusvõrguettevõtjatele antakse elektrivaldkonna üldhuviteenuste rahastamiseks mõeldud vahendeid, et hüvitada kahju, mis tekkis kohustuse tõttu osta elektrit teatud elektritootjatelt kindlaksmääratud hinnaga ja tasakaalustada seda, siis on see hüvitis nimetatud sätte tähenduses elektritootjatele antud eelis.

- 74 Sellega seoses tuleb meenutada, et riigiabiaks loetakse ka kõik sellised sekkumised, mis võivad oma vormist sõltumata otseselt või kaudselt soodustada ettevõtjaid või mida tuleb pidada majanduslikuks eeliseks, mida abisaajast ettevõtja tavalistes turutingimustes ei oleks saanud (17. juuli 2008. aasta kohtuotsus Essent Netwerk Noord jt, C-206/06, EU:C:2008:413, punkt 79, ja 27. juuni 2017. aasta kohtuotsus Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, punkt 65).
- 75 Ühtlasi tuleb märkida, et kohtupraktikas on nõustatud, et teatud füüsilistele või juriidilistele isikutele otseselt antud eelis võib kujutada endast kaudset eelist ja seega riigiabi teistele füüsilistele või juriidilistele isikutele, kes on ettevõtjad (vt selle kohta 13. juuni 2002. aasta kohtuotsus Madalmaad vs. komisjon, C-382/99, EU:C:2002:363, punktid 38 ja 60–66).
- 76 Siinses asjas tuleneb taastuvaid energiaallikaid käsitleva seaduse artiklist 20, et põhi- ja jaotusvõrguettevõtjad kui elektrit ostvad ettevõtjad on kohustatud ostma taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrit kindlaksmääratud hinnaga, mis võib olla kõrgem sellise elektri tootjate poolt müüdud elektri maksumusest. Siiski hüvitatakse nende ettevõtjate kahjud elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahenditest, mille kannab üle vahendite haldaja.
- 77 Kuigi nimetatud kahju hüvitamiseks mõeldud summad makstakse põhi- ja jaotusvõrguettevõtjatele, näib, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas on selle hüvitusmehhanismiga kehtestatud abi tegelikult kaudseks saajaks taastuvatest energiaallikatest elektri tootjad.
- 78 Nimelt on ühest küljest neile ettevõtjatele tekkinud kahju hüvitamine elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahenditest lahutamatu seotud eelise, mis on ette nähtud taastuvatest energiaallikatest elektri tootjatele, nagu näeb ette taastuvaid energiaallikaid käsitleva seaduse artikli 20 lõige 2, kui seal rõhutatakse, et sellise elektri tootmist julgustatakse kooskõlas elektrivaldkonna üldhuviteenuste menetlusega, „tasudes erinevuse tootjale kehtestatud kindlaksmääratud hinna ja selle tootja poolt [...] müüdud elektri hinna vahel“. See erinevus vastab lisakuludele või kahjule, mis neil ettevõtjatel tekkis ja mis hüvitatakse elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahenditest.
- 79 Teisest küljest ei pane taastuvaid energiaallikaid käsitleva seaduse ükski sätte sellist päritolu elektri tootjatele kohustust osaleda hankemenetlustes, mis võimaldaks neil olenevalt olukorrast saada kasu eelmises punktis mainitud hinnast. Sellises kontekstis on nende osalemisel selles müügimehhanismis ja hüvitise maksmisel põhi- ja jaotusvõrguettevõtjatele see tagajärg, et neil tootjatel võimaldatakse müüa elektrikoguseid turuhinnast kõrgema hinnaga ja igal juhul müüa suuremaid koguseid.
- 80 Seetõttu tuleb teisele küsimusele vastata, et ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kui põhi- ja jaotusvõrguettevõtjatele antakse elektrivaldkonna üldhuviteenuste rahastamiseks mõeldud vahendeid, et hüvitada kahju, mis tekkis kohustuse tõttu osta elektrit teatud elektritootjalt kindlaksmääratud hinnaga ja tasakaalustada seda, siis on see hüvitis nimetatud sätte tähenduses elektritootjatele antud eelis.

Kolmas küsimus

- 81 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selliste vahendite puhul nagu elektrivaldkonna üldhuviteenuste teatud pakkujatele mõeldud vahendid tuleb järeltada, et need annavad valikulise eelise selle sätte tähenduses ja võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.
- 82 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib ära elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendite saajate neli kategooriat. Need on ettevõtja, kes teostab strateegilise tähtsusega projekti NordBalt; ettevõtjad, kes vastutavad kindlal ajavahemikul elektrivarustuskindluse eest; päikeseenergiajaamade käitajad, keda puudutas riigi keeldumine oma kohustusi täita ja kellele hüvitatakse tegelikult tekkinud

ja turutingimustele vastav kahju, ning põhi- ja jaotusvõrguettevõtjad selle hüvitise tõttu, mida nad saavad tegelikult tekkinud kahju alusel, kui nad täitsid kohustust osta kindlaksmääratud hinnaga elektrit neilt elektritootjatelt, kes osutavad elektrivaldkonna üldhuviteenuseid, ja tasakaalustada seda.

- 83 Esiteks tuleb märkida, et riigiabiks loetakse ka kõik riigi sellised sekkumised, mis võivad oma vormist sõltumata otseselt või kaudselt soodustada ettevõtjaid või mida tuleb pidada majanduslikuks eeliseks, mida abisaajast ettevõtja tavalistes turutingimustes ei oleks saanud (17. juuli 2008. aasta kohtuotsus *Essent Netwerk Noord jt, C-206/06, EU:C:2008:413*, punkt 79, ja 27. juuni 2017. aasta kohtuotsus *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496*, punkt 65).
- 84 Sellega seoses on Euroopa Kohus järeldanud, et eelise valikulisuse tingimuse hindamiseks tuleb kindlaks teha, kas konkreetset õiguslikku raamistikku arvestades on liikmesriigi meede selline, et see soodustab „teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist“ võrreldes teiste ettevõtjatega, kes on asjaomase abikava eesmärgi arvestades sarnases faktilises ja õiguslikus olukorras ning keda koheldakse erineval viisil, mida võib sisuliselt pidada „diskrimineerivaks“ (14. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus *Eventech, C-518/13, EU:C:2015:9*, punktid 53–55, ja 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs. World Duty Free Group jt, C-20/15 P ja C-21/15 P, EU:C:2016:981*, punkt 54).
- 85 Käesoleva kohtuotsuse punktis 82 mainitud kõik ettevõtjad saavad elektrivaldkonna üldhuviteenusteks mõeldud vahendeid, mida saab kvalifitseerida „riigi ressurssidest antud valikuliseks eeliseks“, olgu need siis suunatud neil ettevõtjatel tekkinud lisakulude või kahju hüvitamiseks.
- 86 Nimelt ei erista ELTL artikli 107 lõige 1 riigi sekkumisi nende põhjuste ja eesmärkide alusel, vaid määratleb need nende tagajärgede alusel ja seega sõltumatult kasutatud tehnikast (15. novembri 2011. aasta kohtuotsus komisjon *ja Hispaania vs. Government of Gibraltar ja Ühendkuningriik, C-106/09 P ja C-107/09 P, EU:C:2011:732*, punkt 87, ning 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs. Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, EU:C:2016:971*, punkt 48).
- 87 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu edastatud andmete ja Euroopa Kohtule esitatud poolte seisukohtades toodud täpsustuste kohaselt antakse käesoleva kohtuotsuse punktis 82 mainitud iga kategooria ettevõtjatele valikuline eelis. Nimelt, nagu nähtub korraldusest nr 916, kohaldatakse elektrivaldkonna üldhuviteenuste korda üksnes teatud elektritootjatele, sh eelkõige neile, kes toodavad elektrit taastuvatest energiaallikatest või käitavad elektri ja soojuse koostootmisjaamu, ning neid, kes toetavad varustuskindlust, riiklikku energiajulgeolekut või -sõltumatust, riikliku energiavõrgu julgeolekut ja usaldusväärsust või rakendavad strateegilisi varustusprojekte. Lisaks on Leedu valitsus kõiki neid ettevõtjaid – välja arvatud päikeseenergiajaamade käitajaid, keda puudutas riigi keeldumine oma kohustusi täita – nimeliselt määranud elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendite saajaks vastavalt korraldusele nr 916 lisatud kirjelduse punktidele 11 ja 11¹.
- 88 Ilma et see mõjutaks eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt teostavat kontrolli, tuleb ELTL artikli 107 lõiget 1 tõlgendada nii, et selliste vahendite puhul nagu elektrivaldkonna üldhuviteenuste teatud pakkujatele mõeldud vahendid tuleb järeldada, et need annavad valikulise eelise selle sätte tähenduses.
- 89 Teiseks ei tule riikliku meetme „riigiabiks“ kvalifitseerimiseks tõendada abi tegelikku mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele, vaid üksnes hinnata, kas abi võib mõjutada seda kaubandust (26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus *Orange vs. komisjon, C-211/15 P, EU:C:2016:798*, punkt 64, ja 18. mai 2017. aasta kohtuotsus *Fondul Proprietatea, C-150/16, EU:C:2017:388*, punkt 29).
- 90 Siiski ei saa liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamine olla pelgalt oletuslik või eeldatav. Niisiis tuleb kindlaks määrata, kuidas asjaomase meetme ootuspärane mõju võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust (18. mai 2017. aasta kohtuotsus *Fondul Proprietatea, C-150/16, EU:C:2017:388*, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 91 Sellega seoses ilmneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud andmetest ja kohtuistungis käigus Baltpooli esitatud märkustest, et juba 2014. aastal toimus Leedu Vabariigi ja teiste liikmesriikide vahel elektriturul kaubandus tänu Läti Vabariigi ja Eesti Vabariigi elektrivõrkudevahelistele ühendustele, mida kasutati elektri importimiseks. Need andmed, millele Leedu valitsus vastu ei vaieldud, kõigutavad tema argumenti, et selle riigi elektriturg oli suhteliselt isoleeritud.
- 92 Lisaks, kui liikmesriigi poolt antav abi tugevdab mõne ettevõtja seisundit ühendusesiseses kaubanduses võrreldes konkureerivate ettevõtjatega, tuleb viimati nimetatuid käsitleda ettevõtjatena, keda see abi mõjutab (10. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus Cassa di Risparmio di Firenze jt, C-222/04, EU:C:2006:8, punkt 141, ja 18. mai 2017. aasta kohtuotsus Fondul Proprietatea, C-150/16, EU:C:2017:388, punkt 31).
- 93 Sellega seoses ei ole vajalik, et abi saav ettevõtja ise osaleks ühendusesiseses kaubanduses. Kui liikmesriik annab ettevõtjale abi, võidakse riigisisest tegevust säilitada või suurendada, mille tagajärjel vähenevad teistes liikmesriikides asutatud ettevõtjate võimalused siseneda selle liikmesriigi turule (14. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Eventech, C-518/13, EU:C:2015:9, punkt 67, ja 18. mai 2017. aasta kohtuotsus Fondul Proprietatea, C-150/16, EU:C:2017:388, punkt 32).
- 94 Lisaks asjaolu, et selline majandusharu nagu energiasektor on liidu tasandil liberaliseeritud, võib anda tunnistust abi tegelikust või võimalikust mõjust liikmesriikidevahelisele kaubandusele (vt selle kohta 5. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Banco Privado Português ja Massa Insolvente do Banco Privado Português, C-667/13, EU:C:2015:151, punkt 51, ja 18. mai 2017. aasta kohtuotsus Fondul Proprietatea, C-150/16, EU:C:2017:388, punkt 34).
- 95 Sellega seoses tuleb märkida, et direktiiviga 2009/72 on liidu elektriturg täielikult liberaliseeritud ning põhikohtuasja asjaolude toimumise ajal pidid liikmesriigid olema juba vastu võtnud selle direktiivi ülevõtmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid.
- 96 Kuna elektrienergia kaubandus on piiriülene, siis võib käesoleva kohtuotsuse punktis 82 mainitud elektrivaldkonna üldhuviteenuste pakkujatele nende üldhuviteenusteks mõeldud vahendite andmine mõjutada nende riikide vahelist kaubandust (vt selle kohta 18. mai 2017. aasta kohtuotsus Fondul Proprietatea, C-150/16, EU:C:2017:388, punkt 35).
- 97 Siiski peab eelotsusetaotluse esitanud kohus liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise hindamiseks arvesse võtma käesoleva kohtuotsuse punktis 82 mainitud elektrivaldkonna üldhuviteenuste osutajate iga kategooria kohta selle tegevuse eripära, mida hüvitatakse neile teenuseosutajatele mõeldud vahendite ülekandmisega, et määrata kindlaks, kas nende vahendite ülekandmine kõnealustele teenuseosutajatele võib tugevdada nende olukorda Leedu elektriturul võrreldes liikmesriikidevahelises kaubanduses konkureerivate teiste ettevõtjatega.
- 98 Seetõttu tuleb kolmandale küsimusele vastata, et ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas ja selliste vahendite puhul nagu elektrivaldkonna üldhuviteenuste teatud pakkujatele mõeldud vahendid tuleb järeldada, et need annavad valikulise eelise selle sätte tähenduses ja võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.

Neljas küsimus

- 99 Neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et riigi sekkumist nagu elektrivaldkonna üldhuviteenuste korda tuleb lugeda hüvitiseks, mis kujutab endast vastutasu teenuste eest, mida abi saavad ettevõtjad osutavad, et täita avalike teenuste osutamise kohustust 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark Trans ja Regierungspräsident Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415) tähenduses.

- 100 Sellega seoses on Euroopa Kohus täpsustanud, et kui riigi sekkumist tuleb pidada hüvitiseks teenuste eest, mida osutavad hüvitist saavad ettevõtjad avalike teenuste osutamise kohustuse täitmiseks, mistõttu need ettevõtjad ei saa tegelikult rahalist soodustust ja see sekkumine ei anna neile ettevõtjatele paremat konkurentsipositsiooni võrreldes nendega konkureerivate ettevõtjatega, siis ei kuulu see sekkumine ELTL artikli 107 lõike 1 kohaldamisalasse (24. juuli 2003. aasta kohtuotsus Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, punkt 87, ja 8. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Viasat Broadcasting UK vs. komisjon, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punkt 25).
- 101 Vastavalt 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415) punktidele 88–93 peavad selleks, et niisugust sekkumist ei saaks kvalifitseerida „riigiabiaks“, olema täidetud teatud tingimused. Esiteks peab abi saav ettevõtja olema reaalselt vastutav avaliku teenindamise kohustuse täitmise eest ja see kohustus peab olema täpselt määratletud. Teiseks peavad parameetrid, mille alusel hüvitis arvutatakse, olema eelnevalt objektiivselt ja läbipaistvalt kindlaks määratud. Kolmandaks ei tohi hüvitis olla suurem, kui on vajalik avaliku teenuse osutamise kohustuse täitmisest tulenevate kulude täielikuks või osaliseks katmiseks. Neljandaks peab sobiva hüvitise tase olema kindlaks määratud selliste kulude analüüsi alusel, mida keskmise suurusega, hästi korraldatud juhtimise ja asjasse puutuva avaliku teenuse nõudluse rahuldamiseks vajalike sobivate vahenditega varustatud ettevõtja oleks nende kohustuste täitmiseks kandnud.
- 102 Nimetatud kohtuotsusest tuleneva kohtupraktika tingimuste täitmise kontroll viiakse läbi eesmärgiga määrata kindlaks, kas kõnealuseid meetmeid tuleb lugeda „riigiabiaks“; see küsimus eelneb nimelt küsimusele, mille sisuks on vajaduse korral kontrollida, kas kokkusobimatu abi on siiski vajalik asjaomasest meetmest kasu saanud isikule antud ülesande täitmiseks vastavalt ELTL artikli 106 lõikele 2 (vt selle kohta 8. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Viasat Broadcasting UK vs. komisjon, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punkt 34).
- 103 Seevastu ei ole sellest kohtupraktikast tulenevaid tingimusi enam vaja kohaldada, kui on tuvastatud, et meede tuleb „abiaks“ lugeda eriti siis, kui abi saav ettevõtja ei läbi testi, kus teda võrreldakse keskmise suurusega, hästi korraldatud juhtimise ja avaliku teenindamise nõudluse rahuldamiseks vajalike sobivate vahenditega varustatud ettevõtjaga vastavalt ELTL artikli 106 lõikele 2 (8. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Viasat Broadcasting UK vs. komisjon, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punkt 35).
- 104 Esiteks tuleb märkida, et liikmesriikidel on õigus liidu õigust järgides määratleda üldist majandushuvi pakkuvate teenuste ulatus ja korraldus, võttes eelkõige arvesse nende riigi poliitilisi eesmäärke, ja et liikmesriikidel on selles osas ulatuslik kaalutusõigus, mida komisjon võib kahtluse alla seada üksnes ilmselge vea korral (20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Comunidad Autónoma del País Vasco jt vs. komisjon, C-66/16 P–C-69/16 P, EU:C:2017:999, punktid 69 ja 70).
- 105 Sellega seoses on direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikes 2 ette nähtud, et liikmesriigid võivad üldist majandushuvi silmas pidades kehtestada elektrisektori ettevõtjatele avalike teenuste osutamise kohustused, mis on seotud turvalisusega, sealhulgas varustuskindlusega, tarnete korrapärasuse, kvaliteedi ja hinnaga ning keskkonnakaitsega, sealhulgas energiatõhususe, taastuvate energiaallikate ja kliimakaitsega.
- 106 Sellega seoses peab eelotsusetaotluse esitanud kohus veenduma, et elektrivaldkonna üldhuviteenuseid määratledes kasutas Leedu Vabariik oma kaalutusõigust ilma ilmselt hindamisviga tegemata, võttes eelkõige arvesse nende elektrivaldkonna üldhuviteenuste eesmäärke, mis peavad olema seotud direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikes 2 märgituga.

- 107 Teiseks ilmneb 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuses Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415) kehtestatud erandi loogikast, et selles kohtuasjas kehtestatud esimene tingimus eeldab – nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 78 –, et neist kasu saaval ettevõtjal oleks tööpoolest kohustus kõnealuseid teenuseid kindlatel tingimustel osutada, mitte et tal oleks üksnes luba selliseid teenuseid osutada.
- 108 Võttes aga arvesse eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt edastatud asjaolusid, mis puudutavad nii liikmesriigi õiguslikku raamistikku kui ka faktilisi asjaolusid, siis on võimalik kahelda, kas mitu elektrivaldkonna üldhuviteenust täidavad *a priori* selle tingimuse.
- 109 See on esiteks nii taastuvatest energiaallikatest elektritootjate puhul. Nimelt ei ole neil liikmesriigi õiguskorraldustes mingit kohustust tarnida nende toodetud elektrit kindlatel tingimustel, mis puudutavad eelkõige osutatavate teenuse universaalsust või kestust. Vastupidi on taastuvaid energiaallikaid käsitleva seaduse artikli 20 alusel seda tüüpi elektritootjatel üksnes kohustus müüa toodetud elektrit ning põhi- ja jaotusvõrguhaldajatel on kohustus seda osta, kusjuures need tehingud konkretiseeritakse vabatahtlikult sõlmitud lepingutes.
- 110 Teiseks võib sama järelduse teha elektri ja soojuse koostootmisjaamades elektri tootmise kohta. Jällegi võib märkida, et kõnealused tootjad osalevad elektrivaldkonna üldhuviteenuste korras vabatahtlikkuse alusel, kuna korraldusest nr 1-219 nähtub, et need tootjad peavad elektrivaldkonna üldhuviteenustes osalemiseks esitama Leedu energiaministrile taotluse. Pealegi, kui see taotlus on rahuldatud, toimub elektri ja soojuse koostootmisjaamades toodetud elektri tarnimine lepingute alusel, mis on sõlmitud avaliku elektritarnijaga ja milles on Leedu valitsuse otsusega kehtestatud üksnes iga-aastane maksimaalne elektrikogus.
- 111 Neil asjaoludel peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas Leedu valitsus on neile kahele elektritootjate kategooriale kõigele vaatamata kehtestanud siduvad kohustused.
- 112 Veelgi keskemalt tuleb kolmandaks märkida, et elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendid, mille eesmärk on hüvitada päikeseelektrijaamade projektide arendamise kulud, ei näi olevat seotud ühegi teenusega, mida nende jaamade käitajad peaksid Leedu lõpptarbijatele või elektrisektori ettevõtjatele osutama. Selle elektrivaldkonna üldhuviteenuse eesmärk on hüvitada kahjum, mida need käitajad said muudatuse tagajärjel, mis tehti Leedu õiguskorraldustes 2013. aastal ja mis viis selleni, et lubasid, mis neile olid antud selliste elektrijaamade ekspluateerimiseks, ei viidud ellu. Lisaks ei näi esmapilgul olevat ilmne, et sel viisil hüvitatud „tegevus“ oleks seotud direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikes 2 loetletud eesmärkidega, mis võivad kehtida avalike teenuste osutamise kohustustele, mida liikmesriigid võivad elektrivaldkonna ettevõtjatele kehtestada.
- 113 Kolmandaks tähendavad 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuses Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415) kehtestatud teine ja kolmas tingimus seda, et parameetrid, mille alusel hüvitis arvutatakse, on eelnevalt objektiivselt ja läbipaistvalt kindlaks määratud, ja et hüvitis ei ole suurem, kui on vajalik avaliku teenindamise kohustuse täitmisest tulenevate kulude täielikuks või osaliseks katmiseks.
- 114 Liikmesriigi kohtu poolt eelotsusetaotluses esitatud andmed ei võimalda ka pärast seda, kui huvitatud isikud neid selgitasid, määrata kindlaks, mis ulatuses on siinses asjas täidetud need kaks tingimust, mille eesmärk on tagada, et ettevõtjatele, kellele on pandud avaliku teenindamise kohustus, ei makstaks ülemäära hüvitist.
- 115 See on nii elektrivaldkonna üldhuviteenuste puhul, mis puudutavad esiteks reservvõimsuse tagamist määratud elektrijaamades, mille tegevus on vajalik riikliku elektrivarustuskindluse tagamiseks, ja teiseks elektritootmisvõimsuse arendamist, mis on strateegilise tähtsusega, et tagada elektrisüsteemide julgeolek ja usaldusväärsus või riigi energiaalane sõltumatus, mida mainitakse korraldusele

nr 916 lisatud punktides 7.4 ja 7.5. Sellega seoses ei esita eelotsusetaotluse esitanud kohus mingit teavet nende tingimuste kohta, mille alusel nendele elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendid arvutatakse.

- 116 Sama kehtib ka elektrivarustuskindlust puudutavate elektrivaldkonna üldhuviteenuste kohta, mille puhul ilmneb neid puudutavatest õigusnormidest – nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus need on esitanud – üksnes elektri müügihind, mis jagunes kaheks osaks, mis vastas muutuvkuludele ja püsikuludele
- 117 Nimetatud kohus peab niisiis kontrollima, kas käesoleva kohtuotsuse punktides 115 ja 116 mainitud elektrivaldkonna üldhuviteenuste pakujate kategooriate puhul on liikmesriigi kehtivates õigusnormides sätestatud, et parameetrid, mille põhjal arvutatakse neile erinevatele teenuseosutajatele makstav hüvitis, on eelnevalt objektiivselt ja läbipaistvalt kehtestatud, ja et hüvitis ei ole suurem, kui on vajalik avaliku teenindamise kohustuse täitmisest tulenevate kulude täielikuks või osaliseks katmiseks.
- 118 Neljandaks tuleb märkida, et 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuses *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415) sedastatud neljas tingimus ei näi olevat täidetud käesoleva kohtuotsuse punktides 115 ja 116 mainitud elektrivaldkonna üldhuviteenuste osas. Nimelt, kuna puudub teave elektrivaldkonna üldhuviteenustele mõeldud vahendite arvutamise korra kohta, siis ei ole tingimata võimalik teada, kas selle põhjal sobiva hüvitise tase oli kindlaks määratud selliste kulude analüüsi alusel, mida keskmise suurusega, hästi korraldatud juhtimise ja asjasse puutuva avaliku teenuse nõudluse rahuldamiseks vajalike sobivate vahenditega varustatud ettevõtja oleks nende kohustuste täitmiseks kandnud.
- 119 Lisaks ei ole Euroopa Kohtul võimalik seisukohta võtta küsimuses, kas see neljas tingimus on täidetud, kuna ta ei saa kindlaks määrata, kas NordBalti projekti eest vastutava elektrivaldkonna üldhuviteenuse pakkuja ja jaotusvõrgu ettevõtjate kulud seoses taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri tasakaalustamisega võivad vastata keskmise suurusega ettevõtja kuludele, keda eelmises punktis mainiti, ja kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtu edastatud andmetest ilmneb, et neid teenuseostajaid ei valitud pakkumismenetluses.
- 120 Seega peab eelotsusetaotluse esitanud kohus veenduma, et siinses asjas on elektrivaldkonna üldhuviteenuste osutajad valitud tingimuste alusel, mis võimaldavad järgida 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415) neljandat tingimust.
- 121 Seetõttu tuleb neljandale küsimusele vastata, et ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellist riigi sekkumist, nagu on elektrivaldkonna üldhuviteenuste kord, ei saa lugeda hüvitiseks, mis kujutab endast vastutasu teenuste eest, mida abi saavad ettevõtjad osutavad, et täita avalike teenuste osutamise kohustust 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415) tähenduses, välja arvatud juhul, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab, et üks või teine elektrivaldkonna üldhuviteenus täidab tegelikult nimetatud kohtuotsuse punktides 88–93 esitatud neli tingimust.

Viies küsimus

- 122 Viienda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellist riigi sekkumist, nagu on elektrivaldkonna üldhuviteenuste kord, tuleb lugeda selliseks, et see kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi.
- 123 Tuleb märkida, et selle küsimusega soovib kõnealune kohus teada, mis mõju on konkrentsile erinevatel elektrivaldkonna üldhuviteenustel, mitte üksnes teatud teenustel nende hulgas.

- 124 Riikliku meetme „riigiabiks“ kvalifitseerimiseks ei pea tõendama konkurentsi tegelikku moonutamist, vaid üksnes analüüsima, kas abi võib moonutada konkurentsi (18. mai 2017. aasta kohtuotsus Fondul Proprietatea, C-150/16, EU:C:2017:388, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 125 Siiski ei saa konkurentsi tegelik moonutamine olla pelgalt oletuslik või eeldatav. Niisiis tuleb määrata kindlaks, mis põhjusel kõnealune meede moonutab konkurentsi või võib seda teha (18. mai 2017. aasta kohtuotsus Fondul Proprietatea, C-150/16, EU:C:2017:388, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 126 Sellega seoses tasub märkida, et abi, mille eesmärk on vabastada ettevõtja jooksva haldamise või tavapärase tegevuse käigus tavaliselt tekkivatest kuludest, moonutab põhimõtteliselt konkurentsitingimusi (18. mai 2017. aasta kohtuotsus Fondul Proprietatea, C-150/16, EU:C:2017:388, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 127 Nendel põhjustel, mis on juba esitatud liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise tingimuse analüüsimise käigus käesoleva kohtuotsuse punktides 95 ja 96, tuleb järeldada, et elektrivaldkonna üldhuviteenuste kord – mis puudutab selle korra osaks olevaid teenuseid – kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, ilma et see mõjutaks käesoleva kohtuotsuse punktis 97 täpsustatud vajalikke kontrolle, mida peab läbi viima eelotsusetaotluse esitanud kohus, selle kohta, mis mõju avaldavad Leedu elektrituru konkrentsile elektrivaldkonna üldhuviteenuste erinevate osutajate tegevuse eripärad.
- 128 Seetõttu tuleb viiendale küsimusele vastata, et ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellist riigi sekkumist, nagu on elektrivaldkonna üldhuviteenuste kord, tuleb lugeda selliseks, et see kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi.

Kohtukulud

- 129 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellise üldhuviteenuste korra nagu elektrivaldkonna üldhuviteenused rahastamiseks mõeldud vahendid kujutavad endast selle sätte tähenduses riigi ressursse.
2. ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kui võrguettevõtjatele antakse elektrivaldkonna üldhuviteenuste rahastamiseks mõeldud vahendeid, et hüvitada kahju, mis tekkis kohustuse tõttu osta elektrit teatud elektritootjalt kindlaksmääratud hinnaga ja tasakaalustada seda, siis on see hüvitis nimetatud sätte tähenduses elektritootjatele antud eelis.
3. ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas ja selliste vahendite puhul nagu elektrivaldkonna üldhuviteenuste teatud pakkujatele mõeldud vahendid tuleb järeldada, et need annavad valikulise eelise selle sätte tähenduses ja võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.
4. ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellist riigi sekkumist, nagu on elektrivaldkonna üldhuviteenuste kord, ei saa lugeda hüvitiseks, mis kujutab endast vastutasu teenuste eest, mida abi saavad ettevõtjad osutavad, et täita avalike teenuste osutamise kohustust 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark Trans ja Regierungspräsidium

Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415) tähenduses, välja arvatud juhul, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab, et üks või teine elektrivaldkonna üldhuviteenus täidab tegelikult nimetatud kohtuotsuse punktides 88–93 esitatud neli tingimust.

- 5. ELTL artikli 107 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellist riigi sekkumist, nagu on elektrivaldkonna üldhuviteenuste kord, tuleb lugeda selliseks, et see kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi.**

Allkirjad